

СПРАВКА ЗА ПРИНОСИ

на доц. Регина Райчева

представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование „Технически науки“, професионално направление 5.13 „Общо инженерство“, специалност „Инженерен дизайн“, по дисциплината „Стилове в интериора и мебелите““, със срок 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“, бр. 58/26.07.2016 г. и публикуване на Интернет страницата на ЛТУ – 26.07.2016 г.

I. НАУЧНИ ПРИНОСИ

1. Изследване от областта на ИСТОРИЯТА НА АРХИТЕКТУРАТА

- Установени и анализирани са принципи на развитието на композицията на основни архитектурни обекти: култови, светски и жилищни сгради от древността до днешни времена, както и развитието на конструкциите, архитектурния детайл, включването на нови материали, интерпретирането на класическото архитектурно наследство и развитието на нова типология в исторически аспект. Такова проследяване е направено в учебниците „Стилове в интериора и мебелите“, „История на интериора и мебелите“, в лекционния цикъл „Дизайн на авангардни мебели“. Проследено е в детайли развитието на интериора от всяка засегната историческа епоха, с неговата композиция, ограждащи повърхности (под, стени, таван), материали, архитектурно третиране, декоративни техники и подбрани примери, илюстрирани в приложения диск към „Стилове в интериора и мебелите“, лекционните курсове и др.
- Проучено и систематизирано е аранжирането на мебелите в интериорното пространство като израз на ритуалните и религиозните (при култовите сгради) и функционалните и репрезентативни изисквания на епохата (при жилищните и обществени сгради).
- Разкрит е начинът на използването на помещенията и на мебелите. За целта са разгледани бита (хранене, почивка), социалния живот (официални аудиенции, култови действия, погребални ритуали и т.н.) при древноегипетската, древногръцката и римска епоха, средновековието, барока и др., в монографията „Архетипи в историческото развитие на мебелите“, в учебниците „Стилове в интериора и мебелите“ (и в приложения към него диск), „История на интериора и мебелите“. В Powerpoint-презентациите за съответните дисциплини и диска към учебника „Стилове в интериора и мебелите“ са обяснени дадените множество конкретни исторически примери на интериори на важни исторически обекти.
- Изследвани и анализирани са за новата история на архитектурата ключови моменти на промяна във функциите и новите разбирания при жилищните и обществените сгради, напр. концепцията за ‘жилището-минимум’ на модерната архитектура, появата и развитието на универсалните магазини в САЩ от края на 19-ти век; развитието на небостъргача като тип сграда в края на 19-ти и 20-те и 30-те години на 20-ти век; новите производствени и банкови сгради с ‘открит план’; възникването на шоурума като нов начин на търговия през 50-те години; и във връзка с открития план – появата на нови генерации мебели – ‘офисните мебели’ през 70-те години на 20-ти век в САЩ, и т.н. ‘ (в „История на интериора и мебелите“).

2. Изследвания на НАЦИОНАЛНОТО АРХИТЕКТУРНО НАСЛЕДСТВО

- Установени са основни закономерности на композицията, функционалното изграждане и конструкциите на сградите от националното архитектурно наследство от периода на Възраждането, направено в статия за жилищните сгради от периода на българското Възраждане („Architecture of Residential Buildings in Bulgaria from the

Revival Period“, „Wooden Structure of Historic 19th C Houses in Bulgarian Lands“); такъв анализ е направен и в изнесената в Австрия лекция на английски език Traditional Housing Architecture in Bulgaria in the Second Half of 18th C till 1878.

- Установени са основните прилики и разлики в архитектурата на жилищните сгради от 19-ти век у нас и в чужбина на база на сравнителни анализи с аналогични по епоха и функционалност сгради от различни държави (Турция, Франция) в статиите „Comparative Analysis of 19th C Dwelling Architecture in Turkey and Bulgaria“ и „Wooden Structure of Historic 19th C Houses in Bulgarian Lands“. В досегашната литература по темата почти липсват анализи на чуждестранните жилищни сгради (в Турция) от разглеждания период. С това се доказва автентичността и своеобразието на българските местни строителни школи през Възраждането и се отговаря на прокрадващите се в чужбина твърдения за това, че българските възрожденски къщи са повторение на турските жилищни сгради от османския период.

3. Изследвания в областта на ИСТОРИЯТА НА МЕБЕЛИТЕ

Основно са класифицирани и систематизирани СТИЛОВИТЕ МЕБЕЛИ; това е направено по-задълбочено и аналитично от съществуващата до този момент литература, като новите приноси са както следва:

- а. Уточнени са терминологично историческите типове мебели, възникнали в отделните епохи. Тези типове са разгледани с точните наименования на съответния език (монография, Powerpoint-презентации към „Стиловете“, статиите в специализираното списание „Дизайн, материали, технологии“) със съответните значения: напр. римския съваем стол „куруле“, древногръцкото легло „клине“, столът „клизмос“, многобройни примери на френски кралски мебелни стилове: „бержер“ („бержер а шаси а ла рен“), „воайоз“; „рекамиера“, „тет-а-тет“, „касолет“, „со-дьо-ли“ и т.н.
- б. Проучени са типове мебели, които не бяха еднозначно определени или отсъстваха напълно от досегашната литература за стилове, като английските типаж *hutch, cockfighting chair, bureau-bibliothèque*, френския *caquétoire, voyeuse, table à ouvrage, bergère, fauteuil à chassis à la Reine, bureau Mazarin* и много други. Тези типове мебели са дефинирани със своята композиция, конструкция и детайл, за да може да се проследи еволюцията и новите черти при всеки следващ етап на мебелното изкуство.
- в. Установени, систематизирани по епохи и ясно разграничени са стиловете белези на мебелите за седене, корпусните мебели, масите, писалищата и т.н.; особено при английските стилове, които са сравнително по-малко проучвани досега в литературата, от края на 17-ти и началото на 18-ти век. Тук става дума както за наименования, така и за основните типове мебели по функционалните групи, споменати по-горе. Подробно са разгледани терминологично детайлите на мебелите, които определят стиловете белези, като краката (кабриол), стъпките („нокти и сфера“, „стик за голф“, „френска волута“ и др.), формата на седалката и облегалката (облегалка – „обръч“, ажурната резба в облегалката), използваната техника при тапицирането, отделянето на тапициерията върху отделна разглобяема рамка („шаси“), изработването на „кресла за поставяне до стена“ и „кресла за свободно поставяне в центъра на помещението“ във

френските кралски стилове от 18-ти век; все неща, които липсваха в досега издадената литература.

- d. Установени са видовете използвани материали и декоративни техники (маркетри, интарзия, пиетра дура (флорентинска мозайка), скалиола, чертозина, *jaranning*, китайски лак, Верни Мартен, и др.). Проучени са историческите технологии за изработване, напр. фурнироване с абаносов блинд през бароковата епоха; позлати, струговане (Древен Египет и средновековно струговане с прътов струг – *role lathe*); изработването на интарзии върху стенд (“donkey”); маркетри; техника „Бул“ (инкрустация с дървесина, костенуркова черупка и месинг); техниката скалиола и др. Тези техники са изяснени в учебниците, статиите и монографията „Архетипи в историческото развитие на мебелите“.
  - e. Установени са свързаните с производството на мебели цехова (гилдийна) организация на майсторите и тяхната функционална диференциация (напр. Във Франция: майстори по абаноса, майстори-резбари и дърводелци, майстори по лака, бронзолеяри, текстилци и др.). Това е направено както в учебника „Стилове в интериора и мебелите“, така и в поредицата статии в сп. „Дизайн, материали, технологии“ и в монографията „Архетипи в историческото развитие на мебелите“.
  - f. Включени са кратки биографии на проучените отделни важни мебелисти, както в статиите в сп. „Дизайн, материали, технологии“ (Андре-Шарл Бул, Томас Чипъндейл, Робърт Адам, Жорж Жакоб, братя Жакоб, Давид и Абрахам Рьонтген и др.), така и в учебника „Стилове в интериора и мебелите“. Това е направено и за архитектите и дизайнерите от 20-ти век – в „История на интериора и мебелите“. По този начин в съзнанието на студентите се въвеждат конкретни творци (Алвар Аалто, Льо Корбюзие) и по-ясно се разкрива тяхната роля и индивидуален принос в архитектурата и мебелното изкуство.
4. Като оригинален личен принос е дефинирането на понятието ‘архетип’ в историята на мебела. Посочени са важните му характеристики, установено е развитието в исторически аспект и еволюцията на архетипите мебели от древността до днес в монографията „Архетипи в историческото развитие на мебелите“.
  5. Доказано е значението и жизнеността на тези специфични модели посредством проученото интерпретиране от съвременни творци, което е проследено за най-характерните архетипи мебели (сгъваемите столове, трикраките столове, шезлонгите и др.).
  6. Монографията изследва архетипите в обединителни хронологични таблици, като ги класифицира по функционален типаж. Монографията обобщава големи периоди от развитието на мебелното изкуство по визуален и ясен начин, отличен за целите на изследователи, студенти, докторанти, специалисти по антиквариат и др.
  7. Установени са в монографията някои мебели, останали по-малко известни или съвсем неизвестни в нашата специализирана литература; разкрити са особености при използването им в миналото, конструкцията, материалите и обкова за тяхното производство. Създадени в различни географски райони, тези обекти са изследвани в монографията (напр. столът *кампече* от Мексико; китайски мебели); това е направено в статиите („Exchange of Influences between East and West in Interior Decoration and

Furniture as a Source of Innovation“) и в монографията „Архетипи в историческото развитие на мебелите“.

8. Доказано е значението на ръчния труд и създадените от него форми за съвременния дизайн в статията „Craft Tradition Versus Industrial Anonymity“. Разкрита е връзката на съвременния дизайн със средновековни типове и такива от 19-ти век („Уиндзорски столове“, мебелите на общността „Шейкърс“ в САЩ), и с типове, възникнали в географски отдалечени райони („Exchange of Influences between East and West in Interior Decoration and Furniture as a Source of Innovation“). В монографията е установено значението на по-малко известни и разглеждани досега функционални типове, като военни („кампанийни“) мебели, мебели за пътешественици, риболовци, художници, кинорежисьори и др. В нея се обръща внимание на огромния потенциал на архетипите за съвременните творци, които често пъти интерпретират наследството и на неговата основа създават класически дизайнерски съвременни творби.

II. НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

1. Установени са тенденциите и насоките на развитие на съвременния дизайн, обхванати в редица публикации (сп. „Дизайн, материали, технологии“, статиите „Насоки в мебелния дизайн“ на конференция „10 години Инженерен дизайн“, „Значението на периода 50-те и 60-те години на 20 век за съвременния дизайн“ и „Дизайнът на 21-ви век и неговите източници на вдъхновение“ за конференциите на Русенския университет „Ангел Кънчев“, Powerpoint-презентациите за цикъла лекции „Дизайн на авангардни мебели“). Установени са промените във формоизграждането на мебелите, функционалните изменения на мебелите (напр. анализ на мебелите за всички зони на съвременното жилище в цикъл лекции по дисциплината „Проектиране интериора на уникални обекти“ за сп. ИД-магистри, цикъл презентации по дисциплината „Вътрешна архитектура“ за сп. ТД - бакалаври). Тези лекции и презентации са цитирани широко както от дисертационни трудове, така и от монографии и научни статии; често те са единствения напечатан източник за младите изследователи.
2. Научно-приложни приноси в областта на образованието по инженерен дизайн. Установени са педагогически и методологически аспекти на работа в група, както и чисто теоретично (статията „Project-Based Learning in Engineering Design in Bulgaria: Expectations, Experiments and Results“, под печат в списанието European Journal of Engineering Education за печат), така и практически („Design Workshop for Students“). Тези подходи са конкретно доказани и вече апробирани години наред в образователната практика методи на творческа работа в екип със студентите от специалността „ИД“ през 2005, 2012, 2013, 2014, 2015 г., проведени модули „проектна седмица“ на екип преподаватели под ръководството на доц. Райчева и доц. Живков. Това е реален принос в методиката на преподаване по инженерен дизайн, която промени пред очите ни техниката на преподаване по дизайн.

III. ПРАКТИЧЕСКИ ПРИНОСИ

1. Основният практически принос се състои в участието в съставянето на първия учебен план на новата специалност „Инженерен дизайн (Интериор и дизайн за мебели“, която стартира през 1995 г. в ЛТУ и бе посрещната и до ден днешен се радва на голям интерес от страна на кандидат-студентите. Съставените 5 учебни програми по специалността и пълната разработка на учебното им съдържание, което включва както учебници, учебни помагала, албуми за упражненията, разработена фамилия от тестове

и контролни изображения за провеждането на изпитите, са част от цялостната дейност по създаването и утвърждаването на специалността.

2. Успоредно с работата по съставянето и развитието на учебните планове и програми, доц. Райчева поема инициативата за създаването на международния авторитет и връзките с чуждестранните образователни институции в Европейския съюз, в които има вече установени традиции за преподаването по интериорен и продуктово-дизайн. Това стана посредством кандидатстването и спечелването на редица международни образователни проекти по програмите Темпус, Сократ, Еразъм и Еразъм+. Както млади и утвърдени преподаватели, така и студенти са се обучавали на мобилност по програма Еразъм по разработените проекти за мобилност от академичната 2000/2001 до 2015/2016 година, с което са разширили кръгозора си и са придобили нови професионални, комуникационни и езикови умения. По тези програми в Лесотехническият университет са били обучавани студенти от чуждестранни висши училища (от Турция, Гърция), преподаватели от чужбина (Германия, Австрия, Шотландия) са идвали да изнасят лекции и семинари на студентите от сп. „Инженерен дизайн (Интериор и дизайн за мебели)“.
3. Практически принос представляват насоките за проектиране на жилищен и обществен интериор, изложени в ръководството „Вътрешна архитектура“ (в съавторство с доц. Десислава Ангелова), публикациите по научния проект „Архитектурно и дизайнерско оформление на обществени пространства“ под ръководството на чл.-кор. арх. Атанас Ковачев в съавторство с останалите членове от екип; публикуваният постер озаглавен „Housing Interior In Bulgaria At The Beginning Of Third Millenium“ (в съавторство с доц. Янчо Генчев за Международната конференция в Техническият университет в Зволен).
4. В редица публикации са изложени конкретните стъпки за работа при проектиране на жилищен интериор. В учебника, лекционните презентации и ръководството по Вътрешна архитектура са приложени основни положения за обзавеждането на всички отделни зони в жилището (дневни, спални, кухни, кабинети, санитарни помещения, преддверие), както за масовото, така и за индивидуалното жилище.
5. В разгърнат вид, тематиката обзавеждане на луксозното жилище е разработена в лекциите и презентациите по „Проектиране интериора на уникални обекти“. Специфичен практически момент е запознаването с архитектурните елементи в интериора, характерни за представителните индивидуални жилищни сгради, като вътрешни стълби, емпорета (галерии), дневни на две нива, камини, декоративни настилки, подиуми, преградни стени. Целта е по-добро да се разчитат на архитектурните проекти и интерпретация на пространството посредством 3D изображения. Разгледани са обзавеждане на големи по площ жилищни помещения; като се набляга на връзката интериор-екстериор при индивидуалните жилищни сгради; насочването на мебелните групи към определени фокусни точки в интериора, като камини, пейзажни прозорци, телевизионен шкаф. Разгледано е определянето на функционалните зони и ходовите линии в жилищата, и обзавеждането на отделните зони. Подробно е анализирано определянето на състава на мебелните групи и оразмеряването им по отношение броя на обитателите и конкретните им изисквания; правилният избор на вид, размери стил на участващите мебели.
6. Преподавателските ангажименти във Висшето строително училище „Любен Каравелов“ в София, където доц. Райчева води лекции и упражнения по дисциплината „Интериор и

дизайн за архитектурата – първа част“, както и в Европейския политехнически университет в Перник където извежда курс лекции и упражнения по дисциплината „Архитектурно проектиране – Интериор I част“ на английски език, имат за задача да се обхванат важните елементи от образованието по архитектура, а именно запознаване на студентите с основното съдържание и изискванията към интериора на жилищните сгради, по-специално към оформлението на повърхностите (под, стени, таван), осветлението, текстила, обзавеждането и другите декоративни елементи на интериора.

7. Още в първите години на стартиране на магистърската степен за специалността „Инженерен дизайн“ бяха въведени нови методи на работа: клаузури на позната и непозната тема; съвместно обсъждане на резултатите от клаузурите на конференс, на който студентите коментират разработките на колегите си; представяне на семестриалните проекти с Powerpoint презентации, анализ на архитектурния обект чрез построяване на 3D модел на архитектурното пространство, проучване и прилагане на принципите на творчеството на утвърдени световни дизайнери и др.
8. Въведеният в редовния учебен план ежегоден учебен модул „Проектна седмица“ за студентите от 3-ти и 4-ти курс на специалността „Инженерен дизайн“ има за задача пряко да свърже бъдещите проектанти на мебели – студентите от ЛТУ, с техните евентуални работодатели – фирмите-производители на мебели. Модулът бе разработен в резултат от международен проект „Интензивна програма“ по програма Еразъм през 2005 г. и бе адаптиран от европейските ни партньори за нашите условия и приложен с голям успех у нас. Събитието бе посрещнато с ентузиазъм от студентската общност; редица анкетни проучвания (публикувани в статии) показаха, че студентите с удоволствие биха участвали в повече такива мероприятия. Използването на метода брейнсторминг, на екипна работа при разработване на ‚реални‘ задачи и конкурсното му начало между отделните екипи доведоха до високата му оценка от студентите-участници и го утвърдиха като успешен експеримент; публикациите по темата се оказаха едни от най-четените в научната платформа ResearchGate.
9. Интерпретирането на исторически стилове и съвременни тенденции в дизайна бе практически прилагано в дисциплината „Проектиране на стил на интериор“ (Магистърска степен на сп. „Инженерен дизайн(Интериор и дизайн за мебели)“), където в методиката отново се използва проучване и презентирание на подбран от студентите стил и неговото интерпретиране в интериора по зададена планова схема, докато в дисциплината „Дизайн на авангардни мебели“ студентите се подтикват да разкрият източниците на вдъхновение на съвременните дизайнери, като проучват творчеството на определен дизайнер и приложат техниките и методите на тези творци в своя интерпретация в курсов проект.
10. Обществен интериор. Изследването на обществения интериор е осъществено в рамките на научен проект „Архитектурно и дизайнерско оформление и интериорно озеленяване на обществени пространства“, където е направено проучване на интериора на сгради за обучение и новостите в развитието на съвременните сгради за висши училища, тяхното функциониране и обзавеждане. Публикациите по темата – статии и постер, разкриват многообразието на задачите пред проектантите на такива обекти. Темата за обществен интериор е разгледана в лекционния материал (презентациите) на лекциите по „Вътрешна архитектура“ за студентите от специалност Технология на дървесината, където са дефинирани и анализирани различни типове аранжировки за

административните сгради, 'открит план', както и мебелните програми, използвани за тяхното обзавеждане. Като реализация ще посочим проект за обзавеждане на новата сграда на библиотеката на Техническия университет – в съавторство с проф. арх. Е. Писарева (2008).

11. Практически принос за развитието на специалността „Инженерен дизайн (Интериор и дизайн за мебели) беше разработването на дисциплината „Компютърно проектиране на мебели“. Базирана на дългогодишния проектантски опит на авторката, тази дисциплина методически поднася онези умения за работа с графичния продукт AutoCAD, които са пряко необходими за фазите на работа на интериорния специалист: от изчертаването на архитектурния план, аранжировката, разгъвките, до проектите на отделните мебели. Подробно се обучават студентите да правят 3D модели на мебели, с цел по-пълното разбиране и представяне на композицията и конструкцията на мебела. Накрая студентите се обучават да използват рендер инструментите на програмата и да създават сцени с материал и осветление.

19.09.2016 г.

Изготвил: .....
(доц. Регина Павлова Райчева)